

FELVIDÉKI HIRLAP

TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI LAP.

Előfizetési ár: Egész évre 10 kor. Félévre 5 kor
Negyedévre 2 kor. 50 fill. = Egyes szám ára 10 fillér

Főszerkesztő:

Dr. Böhm Aladár.

Felelős szerkesztő:

Dr. Fuchs Lipót.

Megjelenik: minden csütörtök és vasárnap.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Eperjes, Pá-ucsa 37-ik szám.
Hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal.

A párbaj.

Az ember — mint értelmes és társas-lénynek — önfentartási ösztönéből fejlődött a *becsület fogalma*, mely azon törekvésből áll, hogy a mi egyéniségünk és cselekedeteink embertársaink részéről elismerésre találjanak. Ily gondolatok más hasonló gondolatokkal váltakozva, érinthetnek, erősítik egymást és így keletkezik a közvélemény egy ember társadalmi jelentőségéről: az *objektív becsület*.

Ha azonban a becsület nem talál kellő elismerésre egyesek részéről, sőt sérte van, akkor a párbaj, mely az emberi természetben rejlő bosszúvágyból származik mint hagyományos és társadalmilag szentesített önségely a becsületért ellen, szinte elkerülhetetlen megtorlási eszköznek látszik, annyival inkább, mert a törvénykönyv nagyon enyhé büntetéssel sújta a párbajozót és az állami fogház vagy pénzbüntetés nem csorbítja az illetők becsületét.

Ha azonban a törvényes büntetés bizonyos enyhítő körülmények tekintetbevételével még kisebbítik, vagy elengedik, úgy az még bátorítás számba is mehet.

Hozzájárul még az a körülmény is, hogy a becsületértének számtalan esete forog fenn, melyet a törvény bizonyítékok hiányában

nem tud nyílnak minősíteni, mert emberi cselekedeteink titkos rugóit nem ismeri, — mert sokszor egy tekintet, egy gúnysos szó halálal mérget tartalmazhat. Nem csoda, hogy ily viszonyok között az önségely ösztöne mindig hatalmasabb jellegűt ölt, főleg egy oly társadalmi osztálynál, melyre a férfias bátorság kétségbevonása elviselhetetlen. És ez a katonai tisztak. A tiszt becsületértére csak azokkal válaszolhat, hogy bátorságának tanúbizonyosságát nyújtja és kész bármikor kiállni. Itt látunk még egy jellemző vonást, mely az elégtételadást az úri-osztály kiváltságának tartja és olyannak tünteti fel a dolgot, mintha a bíró éle állani, méltóságával, erkölcsi és szellemi fölényével összeegyeztethető nem volna.

A párbajra vonatkozó nézetek persze elágazók és míg egyesek a lovaság elégtételadást a becsülvé fejlesztés céljából és az otromba durvaságok elhárítására igen hathatós eszköznek tekintik, addig mások elvetendőnek, a vallás-, jog- és morálál össze nem egyeztethetőnek és — mint a barbár ökölgj maradványát — feltétlenül megszüntendőnek tartják.

A keresztény vallással a bosszúállás egészen ellenkezik, a fejlett jogrend sem tűrheti és — ha az ideális együttélés magaslatára emel-

kedünk — a morál előtt nem állhat meg. De e világ nem a legjobb világ, gyarlóságok az emberi természetben rejenek és így a párbaj — mint szükséges rossz — nagyobb bajok elhárítására nem mellőzhető, éppúgy, mint a büntetés. Az emberiség még nem érte el tökéletességének azon fokát, hogy ellenségeskedés, gyűlölködés nélkül a legteljesebb harmóniában élne, és egy nagy filozófus álma: hogy évek milliói után az emberiség oly tökélyre fog jutni, hogy az államrendszer is fölöslegessé válik — még messze van a megvalósulástól, vagy talán nem is valósulhat meg soha.

Korántsem dicsőítjük a párbajt, hisz tudjuk, hogy társadalmunkban nagy a külső formalitások iránti hajlam és a becsület fogalma is sokszor azoknak betartására szorítkozik csupán; továbbá az is tény, hogy a legtöbb párbaj elkerülhető, mert sokszor frívól, gonosz indítókra vezethető vissza. Mindazonáltal nem mondhatjuk, hogy egy becsületes ember semmi körülmény között ne szánja magát rá és hogy az államhatalom minden rendelkezésére álló eszközzel irtsa ki a párvádat. Mert szociálpolitikai szempontból tekintvén a dolgot, alig hinném, hogy a párbaj gyakoros megszüntetésével a kihívó viselkedés, a sértéseknek, másrészt pedig a megtorlásoknak elejét

vennők és bár válhat állíthatjuk, hogy a becsületes ember nem fog senkit sem szándékosan inzultálni, azért számolnunk kell avval is, hogy megrögzött gonoszság, durva bántalmazások sokszor vannak napirenden.

A törvényhozás nemcsak utasítást ad, hogy mit kell tenni, hanem számla a fenforgó esetekkel is; azért nem valószínű, hogy a párbaj elnyomása a társadalmi életet biztosabbá és békésebbé tenné. Azt föltétlenül hangsúlyozzuk, hogy az államhatalom szigorú büntetésekkel igyekezze a párbajt megszorítani, mert nem tűrhető, hogy az ú n. privilegizált társadalmi osztályok a lovaság elégtételadást valóságos sport gyanánt üzzék és ezáltal a kasztrendszer kiváltságait éreztessék a köznéppel, melyben ily tapasztalatok után a törvényisztelelet bizonyára megrendül.

Ne legyen minden párbajozó a becsület szempontjából megítélve, hanem az ártatlan részeshőly nagyobb védelemben, és a kötekökből, kihívó egyénekre súlyosabb büntetés legyen kiszabva. Mert az a férfi, a ki mást szidalmazott, bántalmazott, és aztán még azt a bátorságot veszi, hogy az illetőre fegyverrel irányítsa, igazi becsületlenül tesz tanúságot. Azon társadalmi akció, mely a párbaj megszüntetésére törekszik, kétségkívül

TÁRCA.

Hűség.

„Édes neved szíembe íva
És mindörökké ott ragyog.
Édes neved kísér a sírba,
Még ottan is ried vagyok!”

Így esküdtél nem borulva. —
Feleltem én hittellenül:
„Felelji esküjét barátom
Ha majd a vére csendesül.

Oh hagyja az örök szerelmet —
(Élben manap ki himne még?)!
A míg a kis ilya enyél —
Hiszem, hogy szíve értem ég.
Nem vált be a jövendőlésem;
Még itt a ravasz derűje,
Még el se nyitlak az ibolyák —
Máris feledve esküje!

Kovács Lili.

Kés este kunn sétalok...

Kés este kunn sétalok.
Itt is, ott is vidám párok,
Enyelegve, mosolyogva
Mendégélnék karanfogyva.
Nézem őket, nézem, nézem,
Közönyöve egy búcs emleken,
Mely egy áldott, százszer áldott
Sírhalomról felém szállidon.

Csak én vagyok, csak én magam
Íly elhagyott, boldogtalan!
Mások, szépen hazamenne,
Párjaikkal pihiennek le.

Léphetnek szép csendesen,
Szép csendesen, szerelmesen,
S míg a szivők összedobog,
Nem is sejtik, beh boldogok!

Juhász Ödön.

A pápos Dávid.

Dávid csún, a ember volt. Vöröshajú, széplőcsűző és púpos. Ha szegény özevény édesánya nem dédelgette volna, Dávid sohasem is tudta volna, mi a szeretet. A falu népe osztolta és gyűlölte őt, a kis nyomorékokat, a kinek odakinn az emberek között nem volt maradás. Behűsödött hát még gyermekéveben kiesi lakások egyik szögletében az ablakon keresztül nézte, figyelte a világot. Így nőtt fel, bőngészve a régiék könyveit, az írást, a bölcséket légt. Csodálatosan fogékonny elméjéhez minden olvasott szöveg tapadt, mint a márványfalba vésett betű.

— Az emberit, pedig kacagták és kerdették:
— Kinek, minek tanult ez a szerencsétlen Dávid? Hiszen ügyesem veszi sohasem hasznát.

Az édesanyja is megskololta olykor, a mikor Dávid éjfélig hajlott a könyvek fölé, és szelid jóssággal fedte:

— Ne rontsd a szemedet, nem szabad el az az írás!

A fiúból férfi lett; de bizony nem látzott meg az a szegényen. Scomoré, beesett szemének csillogása árulta el csupán az elevenen lüktető, árnyékos lelkét és arcának halványssága az átvirrasztott éjszakákon összegyűjtött tudományt.

Dávid férfivá fejtelt és most még mohóbban tanult. Nem volt előtte ismeretlen a tudásnak egyetlen mezője sem. Űgyes-bajos emberek kerestek fel tanácsért. Dávid szeliden mosolygott és baradás homlokát lassan simogatván, baradásos szavakkal felelt azoknak is, a kik őt megmárták. Űr és paraszt egyformán járult eléje. Nem volt az a nehéz, fogás kérdés, a melynek nyitására ne jutott volna, és senkit el nem csátott utralvól nélkül. Ez az utralvól pedig becsesebb vala minden anyasütőtök pogácsánál, mert a ki tarisznyájába tette, soha többé abból ki nem fogyott.

A púpos embert bölcsnek tartotta a falu. Nem az volt a híre, a mi a csodárosoknak, a kuruzsólóknak Hídegfelem és rajongás nem végült ebbe a lételemzetetésbe. Mert mindenki tudta,

hogy Dávid tudása nehezen szerzett, komoly ad, hogy íze. Csúfodóirások só többé nem illette. Űgy beszéltek róta, mint mindenek jövétőjéről. Az együgyűeket pedig ezzel nemátották is.
— Enyje, hát nem tudja, hogy a plébános urunk is barátokzik a púpos Dáviddal? Meg már a szolgabíró is többször látam vele.

Ez aztán hatalm. Dávidnak nem volt ellensége a faluban.

... Fordult nehány az idő kéréke és Dávid anyja, a nő, a nemes, meghalt. Sokan könnyeztek, sokan siratták. Dávid pedig, vérezó sebbel szívében, magára maradt. Űres volt a tűzfűze; az a reszkető anyai kéz, hej, de nagyon hiányzott! ... Elvádkán nem volt nyugalma, maradás; elkívánkozott el, valahová idegenbe, a hol elvonhatna mélységes fájdalmával. És szomjas lélekkel epedett egy keveset szeretet után.

Szeretete volt srűksége annak, a kit senkise gyűlölt. És Dávid, a szelplős, a púpos megszeretett egy bájos fiatal leányt.

Szíve benső rejtekében hordozta titkát; egy, csak egyetlen egy férfi előtt fődte fel. A falu öreg orvosának mondotta meg, hosszas keserűség és tévóvázás után. Mindenható Isten! — Híd kétségbeesve — mennyi leküzdhetetlen akadály! Nem vehetem el, mert hívő

öntő, nyerges, szígyártó, óras, rézöntő és bronzműves, stb., szabó, szűcs, tímár iparosokon kívül más nem-helybeli iparosok akadálytalanul rakhadnak ki árúikkal 1.

*** Anyakönyvi statisztika.** Eperjes városa anyakönyvi hivatalának legújabb statisztikája a következő: *Január* havában 32 f., 12 nőnemű gyermek született. Meghalt 20 f., 21 nő. Összesen tehát a születések száma január havában 44; a halálozások száma 41. *Február* havában 19 f., 23 nő született; meghalt 20, illetőleg 19. *Március* havában 28 f., 23 nő született; meghalt 8. *Március* havában 30, illetőleg 32 f., 12 nőnemű, meghalt 20, illetőleg 21. *Március* havában tehát szaporodás nösen, de sőt ellenkezőleg *hét halál-esttel* több a mint születés. Szomorú statisztika ez! E szerint f. évi január 1-je óta, vagyis három hónapban belül összesen 9 lélekkel szaporodott városunk természetesen módon, vagyis születés által. A mi bizony nagyon szomorú állapot.

A mentőköcsi

vagy **Együtt a halálba!**

Hír: A város végre bevezetett egy mentőköcsöt a budapesti mentőegyesületétől. Ár: 400 kor. Állapota: kopott és kislejtezett. Kora: valószínűleg látható valaki.

(Sínhely: egy kasszíráló tusakulónuma. A levegőben parfümszag, az asztalon kértapoc, puderpamacs, hajfonat, szendzсар stb. a női szépség tökéletesebítéséhez szükséges eszközök.)

A kasszíráló (ástofova, hosszan nyújtózkodva): Végre egyedül! Oh, a tisztessé-

ges nő oly keservesen keresi meg kegyerét! Unalom, undorító az élet. Úgy vagyodom a halál után, oda fel, az anyagok karába! De hol marad Maxi oly soká?...
Maxi (beront az ajtón): Mici, Mielkém, jó hírel jövek. Végre beteljesülhet régi óhajuk. Meherint!

Mici: Hová?
Maxi: Hát te még kérde? Együtt a halálba! Megvalósíthatjuk régi tervünk. Heidegült alyakel, modulatlan, kéz a kézben ott feksznünk majd egymás mellett. Neked is oly jó lesz ott megpihenni.

Mici: De mi jutott eszedbe, hogy épp ma akarod régi tervünket keresztülvinni?
Maxi: Mindent elintéztem már. Mindenekelőtt voltam a szerkesztőnél, hogy szép cikket írjon róluim. Könnyes szemmel igérte meg, csak arra kért, hogy mielőbb tegyék meg, mert kevés a szenzáció és nagy a kézirát-hiány. Látnád volna, hogyan halálkövölt, mikor megígérte neki, hogy még ma követjük el az öngyilkosságot. Kezemet megszorítva, meghatóttan mondta: Kösönöm, kösönöm, e szivesáegét sohasem fogom maguknak elelejtetni.

Mici: Milyen derek ember!
Maxi: Azután voltam az orvosnál. Megígérte, hogy ha hívti fogják, mindenesetre elég idejekorán fog jönni, hogy a beállott halált konstatálhassam.

A kasszíráló: Igen, hisz' ez mind nagyon

helyes; de én mindaddig nem követem el az öngyilkosságot, míg Eperjesen szentes kocsin vizitál ki az öngyilkos holt-tetemet. Br! A multkor is Manci kollégám így vitték ki.

Maxi (örömmel): Oh te kis bohó, hisz' ez az, a mit mondani akarok. Ézért emlegettem, hogy itt az idő, most vagy solár. A város végre a modern kor igényeinek eleget téve és az öngyilkos iránti udvariasságból — mentőköcsöt szerzett be.

Mici: Ah, valóban? Végre nekünk is jut valami. Így tehát nincs többé akadály. Itt a revolver?

Maxi: Igen. Egyszerre lökjünk, avagy először én löjjelek-e meg téged?

Mici: Nem bánom, a hogy akarod. (Átszellemlett): Oh, mily kél lesz a puha mentőkocsin kikocsikázáni. Én leszek az első öngyilkos, kit Eperjesen mentőkocsin szállítanak ki. Történeti jelentőségéről irnak majd a lapok. Mentőköcs... mentőköcs... (dühösen Maxihoz): No hárt miert nem lösz?

(Az első lövés esztörtököt mond. A második semmit sem mond. Végre a harmadik sikerül. Majd jajgatás, lierma. A nép összecsdül. Egy rendőz nagy örömmel szalad a közhíra: hamar a mentőköcsi!

A mentőköcsit nagy diadalral viszik az öngyilkosok lakása elé. A két holttestet rúszlik, megindítan akarják a köcsit, de ez makkosodik. Tökös, húzák, hirtelen nagy recsenés és az ócska, kopott szerzám összetörik.)

A mentőköcsi (magában kacagva): Ha, ha, ha! Rajtam akarnak ki-, és belém

akarnak befogni. Én, a ki kislejtezett, használhatlan voltam Budapesten és ezért adtak rajtam túl. Persze, ók azt akarnák, hogy rongyos 400 koronáért olyan használható legyek, mint fiatalokoromban. Hógnye, nyavalyát nekik! Nye budzes!

(És a mentőköcsi nem mondul, mert kereste is előt. Előhözök aztán a szerkesztő kezét és ez kötelességüdvén, esősenedéce megindul a két holttestem...)

Rádala.

TÖRVÉNYSZÉK.

Megbüntetett tolvaj. Szeszták István lopással vádolva került az eperjesi kir. törvényszék büntetőtanácsának ítélszéke elé. Csanda Karmacszin kasszíráló lakos szemlére követte el a lopást és pedig oly módon, hogy a kémenyen át a lakásba hatolt és innen 18 kor. készpénzt lopott az asztalfölköb. A kir. törvényszék lopás büntette miatt 6 havi börtönrre ítélte. A büntetés mérve ellen a vádolt felelősbesseli ét.

Fiatal bűnös. *Budász* János 14 éves paraszgyerek Hanusfalván, Preisz Bernát korszmai állásban Porczam János kapui lakos egyik lovról a haskötőt leoldotta és ezt elulajdonítási szándékkal a zászlóban elejtette. Az eperjesi kir. törvényszék büntető-tanácsa 1 havi fogházra ítélte a fiatal bűnöst, a ki lopás miatt már két ízben volt megbüntetve.

Kiálja a szerkesztőség.

Eperjesi Kerületi Betegsegélyző-pénztár.

230. szám
1908.

Hirdetmény.

Az Eperjesi Kerületi Betegsegélyző-pénztár részéről a következők tetteinek közhírré:
a) A központban április 15-től kezdődőleg az orvosi rendelés vasárnap délelőt 10-től 11 óráig fog megtartani.
b) A f. évi január 21-ikén hozott igazgatósági határozat alapján *házi-cseldek* a kötelezett tagok osztályzata szerint vétetnek fel a pénztári tagok sorába.

c) A pénztár *hivatalos órái* hétköznapokon: d. e. 9-től 12 óráig, d. u. 2-től 4 óráig.
Eperjes, 1906. évi április hó 9-ikén.

Schrether s. k., Székely s. k., titár, íg. elnök.

FIDIBUSZ

! A legkifutóbb és legelősebb élelap!
Szerkeszti: HELTAI JENŐ.

Funkatársak: Ambrus Zoltán, Molnár Ferenc, Herzeg Ferenc, Ignatus, Lovik Károly.
Képi javát Cserna Reszó, Csók István, Garay Ákos, Gulácsy Lajos, Pényes Adolf, Perenczy Károly, Kertész Károly, Máró Lajos, Linsk Lajos, Vesztróczy Manó rajzolja.

Péntek dében már kézhez kapják a vidéki előfizetők a **FIDIBUSZ-t!**

Előfizetési ára páratlanul olcsó:
Egész évre 6 kor | Negyedévre 1 K 50 f.
Fé évre 3 kor. | Egy hóra 50 fillér.

Egy szám ára 5 kr. (10 fill.)

Friss, vidám, p.jkos, eredeti, eleven, érdekes, hátor, díszesen illusztrált héti élelap.
Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a **FIDIBUSZ** kiadóhivatala.
Budapest, Rökk Szilárd-utca 9.

Egy gyorsan és szépen irni tudó fiatalember bármely irodába ajánlkozok egész- vagy felnapra.

Címe a kiadóhivatalban.

Tiszta **MAKULATURA-PAPIROS** eladó lapunk kiadóhivatalában.

Hirdetéseket

jutányos áron felvesz a kiadóhivatal Eperjes, Fútca 37. sz.

